

Zeitschrift: Annalas da la Societad Retorumantscha
Herausgeber: Societad Retorumantscha
Band: 109 (1996)

Artikel: Societad Retorumantscha : Institut dal Dicziunari Rumantsch Grischun : rapport dal chauredactur per la perioda dals 1. da schaner 1995 enfin ils 31 da december 1995
Autor: Giger, Felix
DOI: <https://doi.org/10.5169/seals-236199>

Nutzungsbedingungen

Die ETH-Bibliothek ist die Anbieterin der digitalisierten Zeitschriften. Sie besitzt keine Urheberrechte an den Zeitschriften und ist nicht verantwortlich für deren Inhalte. Die Rechte liegen in der Regel bei den Herausgebern beziehungsweise den externen Rechteinhabern. [Siehe Rechtliche Hinweise.](#)

Conditions d'utilisation

L'ETH Library est le fournisseur des revues numérisées. Elle ne détient aucun droit d'auteur sur les revues et n'est pas responsable de leur contenu. En règle générale, les droits sont détenus par les éditeurs ou les détenteurs de droits externes. [Voir Informations légales.](#)

Terms of use

The ETH Library is the provider of the digitised journals. It does not own any copyrights to the journals and is not responsible for their content. The rights usually lie with the publishers or the external rights holders. [See Legal notice.](#)

Download PDF: 05.05.2025

ETH-Bibliothek Zürich, E-Periodica, <https://www.e-periodica.ch>

Societad Retorumantscha Institut dal Dicziunari Rumantsch Grischun

Rapport dal chauredactur per la perioda dals 1. da schaner 1995 enfin ils 31 da december 1995

Cuntegn

1. Redacziun e publicaziun
 - 1.1. Redacziun
 - 1.2. Publicaziun
 - 1.3. Stab da redacziun
2. Infrastructura, lavurs internas
 - 2.1. Cartoteca maistra
 - 2.1.1. Excerpts
 - 2.1.2. Register dals chavazzins e renviaments
 - 2.2. Biblioteca
 - 2.2.1. Liar cudeschs
 - 2.2.2. Titels da citaziun
 - 2.2.3. Cudeschs vegls rumantschs retschets en deposit da la LR
 - 2.3. Documentaziun
 - 2.3.1. Register da materias
 - 2.3.2. Glista da las scursanidas da litteratura
 - 2.3.3. Glistas OSL e Chasa paterna
 - 2.3.4. Glista da las translaziuns
 - 2.3.5. Register fonetic dals suffixs
 - 2.3.6. Broschura d'infurmaziun davart il DRG
 - 2.3.7. Plattas fotograficas «s-chartadas»
 - 2.4. Lavurs liadas a la redacziun
 - 2.4.1. Controlla da citats
 - 2.4.2. Correcturas reciprocas dals ms.
 - 2.5. Autras lavurs internas
 - 2.5.1. Indices tom 9
 - 2.5.2. Spediziun da fascichels ed Annalas
 - 2.5.3. Tgira dals abunents dal DRG
 - 2.6. Forzas auxiliaras
 - 2.7. Dicziunari ed EED
3. Lavurs externas
 - 3.1. Annalas 108
 - 3.2. Romanica Raetica 13 e 14
 - 3.3. Cumissiun da nomenclatura
 - 3.4. Autras lavurs
4. Relaziuns publicas
 - 4.1. Visitas, infurmaziun
 - 4.2. Congress, colloquis, occurrenz
 - 4.3. Mediums
 - 4.4. Regals a l'Institut
 - 4.5. Referats, publicaziuns
5. Cumissiun filologica

1. Redacziun e publicaziun

1.1. Redacziun

stgatla 269 b	INVÜDÖZ – IPSOMETRIC	kb	85	(Se.)
stgatla 273 b	IS II – ISCHÖL II	kb	30	(To.)
stgatla 275	JA – JESUS	kb	130	(Gi.)
stgatla 276	JESUVIDER – KYRIE	kb	350	(Wi.)
stgatla 277 a	L I – LÄ	kb	195	(To.)
stgatla 278 a	LADER – LADRIC	kb	205	(Se.)
stgatla 279	LAGIAZÖL – LAIMAT	kb	130	(Gi.)
stgatla 282 a	LAINA – LAMGIAR	kb	140	(Vi.)
stgatla 283 a	LAMPADARI – LAN I	kb	50	(Wi.)
total		kb	1315	

Cun la stgatla 276 JESUVIDER – KYRIE cun sias plunas da chavazzins pitschens e lungurus, che han dentant chaschunà gronda lavur, essan nus arrivads cun la redacziun a la fin da la letra K e cun quai a la fin prevedida per il tom 9. Er l'elavuraziun da las emprimas stgatladas da la letra L ha pretendì dapli lavur che quai che nus havevan prevì. En la stgatla 277a ha l'adverb *là* cun sia schurma da derivats dumandà blera pazienza e perseveranza. Il material da la letra L redigì quest onn vegn ad emplenir ca. 2 fascichels.

1.2. Publicaziun

L'onn current avain nus publitgà 4 fascichels à 64 paginas: il nr. 121 cun ils chavazzins *inqual – inschnuir*, il nr. 122 cun ils chavazzins *inschnuir – instar*, il nr. 123 cun ils chavazzins *instar – intant* ed il nr. 124 cun ils chavazzins *intant – interim*, en tut 256 paginas.

1.3. Stab da redacziun

Il stab da redacziun cun Felix Giger (100%), Carli Tomaschett (100%), Marga Annatina Secchi (80%), Kuno Widmer (100%), Ines Gartmann (80%) ed Alexa Arquisch (100%) è vegnì amplifitgà da lic. fil. Claudio Vincenz che ha cumenzà sia mesa plazza da redactur (50%) ils 1. d'avrigl.

2. Infrastructura, lavurs internas

2.1. Cartoteca maistra

2.1.1. Excerpts per la cartoteca maistra

Nus avain excerptà u laschà excerptar al computer en tut ca. 24675 chavazzins e fatg ca. 1000 retagls, en tut passa 25500 excerpts:

Gion Giachen Furer ha excerptà la *Ligia Grischa* 1868–1869 (6000 cedels).

Alexa Arquisch ha excerptà BRUNIES, *Flora pop.* (1848 cedels), CAMENISCH, *L'auter* (815 cedels), MAISSEN, *Holzgeleit* (260 cedels), PEER, *Di* (830 cedels), SPESCHA, *Wetter* (1840 cedels), la *Gas. Rom.* 1995 ed il *Fögl* 1995 (en tut 9086 chavazzins, suttastritgads dad Ines Gartmann e da Kuno Widmer).

Il student Marco Buschor da Mustér ha excerptà BIERT, *Fluors* (330 cedels), CADUFF, *Aufn. ASV.* (1860 cedels; fin e cun C 23), GROB-GANZONI, *Temp scabrus* (653 cedels) e 1155 cedels da la *Gas. Rom.* 1995 e dal *Fögl* 1995 (suttastritgads dad Ines Gartmann e da Kuno Widmer).

Ultra da quai ha Kuno Widmer fatg ca. 1000 retagls da la *Nova*.

Carli Tomaschett e Kuno Widmer han impundì in mez di ad emna durant l'entir onn per deponer ils excerpts en la cartoteca maistra, en tut ca. 350 uras. Claudio Vincenz als ha gidà in mez di mintga duas emnas.

2.1.2. Register dals chavazzins e renviaments

Noss register electronic e manual dals chavazzins e renviaments, che dumbrava la fin da l'onn passà ca. 111'000 unitads, è vegnì amplifitgà cun ils chavazzins e renviaments novs, deponids en la nova cartoteca maistra A-I avant il cumenzament da la registraziun electronica, e cun il material nov L-Z, furnì da nos excerpts. Quella lavur è vegnida fatga da nossa secretaria.

2.2. Biblioteca

2.2.1. Liar cudeschs

Sco mintg'onn avain nus era quest onn laschà liar las periodicas ed ils chalenders (Annalas, Ischi, Chalender ladin, Calender romontsch, Litteratura etc.), las collecziuns brochuradas (sco la Chasa paterna) e singulas gasettas (Fögl, Gas. Rom., Casa paterna, Pagina da Surmeir).

2.2.2. Titels da citaziun

Per simplifitgar la citaziun da nossas funtaunas e la controlla da citats avain nus cumenzà ad inditgar sistematicain las scursanidas correspundentas mintgamai en ils cudeschs. Nossa secretaria ha stampà las scursanidas, cuntegnidas en il register electronic da las scursanidas da litteratura, sin etichettas ed ha tatgà quellas en ils cudeschs cun las signatures R, AR, Li, O ed RR.

2.2.3. Restituziun dals cudeschs vegls rumantschs retschets en deposit da la LR

En la reuniun dals 26 da favrer è la SRR (J. C. Arquint, president da la SRR, F. Giger, chauredatur) sa cunvegna cun la LR (Ch. Pult, president da la LR, B. Cathomas, secretari) en quest senn che la gronda part dals cudeschs restan sco deposit en l'Institut dal DRG (cun excepziun d'insaquants titels che la LR vul avair per ella) e che quels che mancan vegnian restituids en ratas dal mument che la SRR vegn en possess dad exemplars che figuran sin la glista dals mancants. Nus n'avain betg anc sortì ils cudeschs che la LR giavischa enavos, uschia che tuts èn da preschent en noss Institut.

2.3. Documentaziun

2.3.1. Register da materias

La litteratura secundara che cumpara annualmain vegn excerpada da nossa documentalista ed il material deponì en il vast register da materias.

2.3.2. Glista da las scursanidas da litteratura

Nus avain vulì spetgar cun la publicaziun da questa glista impurtanta fin che la redacziun da las duas davosas stgatlhas dal tom 9 (letras J e K) è stada terminada per pudair far las ultimas aschuntas. En il decurs da l'onn proxim vegnin nus a finir questa lavur. Nus na savain betg anc, sche nus vulain publitgar la glista a la fin dal tom 9 u sco brochura separada.

2.3.3. Glistas OSL e Chasa paterna

Ils excerpts derivants dals carnets OSL e da las Chasas paternas portan per regla be il numer dal carnet e la pagina. Per la citaziun en il DRG basignain nus dentant er l'annada e magari er l'autur. Nossa secretaria ha mess ensemen duas glistas cun questas indicaziuns che faciliteschan la lavur preparatorica da redacziun.

2.3.4. Glista da las translaziuns

Nus avain bler material linguistic en la cartoteca maistra che deriva da translaziuns che nus citain cun l'indicaziun da la funtauna en il DRG. Per che nus chattian l'original senza difficultads, ha nossa secretaria creà ina glista alfabetica corrispudenta.

2.3.5. Register fonetic dals suffixs

Il chauredatur ha lavurà ca. 6 emnas vi da quest register. A basa da PLANTA, *Phon. Normalbuch*, d'ina schelta d'exempels ord il material redigì e da retschertgas en las differentas monografias dialectalas ha el purtà ensemen las differentas notaziuns per ca. 120 suffixs. Questa lavur ha mussà che las transcripziuns divergeschan fitg d'ina funtauna a l'autra. Las transcripziuns dal *Phon. Normalbuch* èn vegnidas modifitgadas per part fermamain e da maniera differenta en ils emprims toms dal DRG. Ins sto dir ch'il *Phon. Normalbuch* fa notaziuns fitg dispitaivlas e savens sbagliadas per la Surselva; el na distingua per exempel savens betg tranter -e- avert (e) ed -e- serrà (e). Da quest fatg han ins tegnì quint en la «Entsprechungstabelle für einige häufig auftretende Suffixe und Endungen» en DRG. 1, 20ss. Questa tabella elavurada a basa dal material dal *Phon. Normalbuch* fa gia fermas modificaziuns da quest material. Da qua deriva probablmain ina part da las modificaziuns menziunadas per ils emprims toms dal DRG.

I resta sco proxim pass da far ina proposta normativa che duai vegnir sancziunada da la Cumissiun filologica.

2.3.6. Broschura d'infurmaziun davart il DRG

Las ultimas lavurs vi da questa broschura avain nus tralaschà per mancanza da temp.

2.3.7. Plattas fotograficas «s-chartadas»

Ils 26 d'avrigl avain nus surdà a l'Archiv chantunal 11 stgatlàs cun plattas fotograficas (negativs), derivantas dals relaschs Derichsweiler e Meisser, che dr. A. Schorta considerava sco na duvrablas per il DRG e ch'el aveva seguà cun «plattas s-chartadas».

2.4. Lavurs redacziunalas da controlla

2.4.1. Controlla da citats

Uonn ha nossa secretaria controllà ils ms. *inviabel* – *invlidar* (Wi.), *invliduoss* – *ipsometric* (Se.), *ira* – *ischöl* II (To.), *ischöla* – *izungareia* (Gi.), *ja* – *Jesus* (Gi.), *jesuvider* – *kyrie* (Wi.) e *lagiazöl* – *laimat* (Gi.).

2.4.2. Correcturas reciprocas dals manuscrits

La redacziun cuntinuescha la veglia tradiziun da curreger reciprocain ils manuscrits redigids, malgrà ch'il stab redacziunal è creschì. Quai ha per consequenza ch'ils redactors ston impunder dapli temp per questas correcturas, temp che va a perder per la redacziun. Carli Tomaschett per ex. ha lavurà quest onn 287 uras resp. 34 dis e Marga Annatina Secchi 37 dis vi dals manuscrits da lur collegas. Pli u main il medem temp han era Felix Giger e Kuno Widmer impundì. Ina part dals manuscrits ha legì era nossa documentalista.

2.5. Autras lavurs internas

2.5.1. Indices tom 9

En vista a la conclusiun dal tom 9 avain nus cumenzà cun ils excerpts per ils indices. La pli gronda part da quels pon ins far en in temp raschunaivel cun agid da la banca da datas electronica ch'il chauredatur ha programmà per quest intent.

2.5.2. Spediziun da fascichels ed Annalas

La spediziun dals fascichels 121–124 e da las Annalas 108 e la controlla dals pajaments è vegnida fatga da nossa secretaria en noss Institut.

2.5.3. Tgira dals abunents dal DRG

Dapi che nus faschain la spediziun dal DRG èsi pussaivel da far ina sperta controlla da noss abunents e d'avair en pauc temp ina buna survista. Quella vesa ora uschia:

datum	fascichels pajads		total	fascichels gratuits		total	abunents
	interiur	exteriur		stgomi	gratuit	fascichels	toms liads
13.06.1994	361	95	456	15	13	484	11
21.03.1995	358	95	453	15	13	481	11
26.07.1995	354	95	449	15	13	477	11
04.10.1995	349	94	443	15	13	471	11
06.12.1995	363	94	457	15	13	485	11

Dapi divers onns cumprain nus enavos per in pretsch d'occasiun ils exemplars dal DRG dals abunents che visan il DRG e vendain quels vinavant per pli u main il medem pretsch a novs abunents. Quest onn avain nus cumprà 4 retschas d'occasiun e vendì 12 talas. Cun ils 11 abunents che prendan be ils toms liads avain nus per la fin da quest onn in dumber d'abunents da 496 sin ina ediziun da 1000 exemplars.

2.6. *Forzas auxiliaras*

Er quest onn ha signur Gion Giachen Furer, Roveredo, cuntinuà d'excerpar las gasettas dal 19avel tschientaner. El ha excerptà las annadas 1868–1869 da la *Ligia Grischa*, en tut 6000 datas.

Dals 3 da schaner als 3 da mars ha student Marco Buschor da Mustér excerptà gasettas, alfabetisà cedels e gidà Kuno Widmer e Carli Tomaschett a deponer material en la cartoteca maistra.

2.7. *Dicziunari ed EED*

La segunda fasa da l'introducziun da l'ordinatur: la creaziun d'ina banca da datas che cuntegna la biblioteca, la fototeca, il register da materias, il questiu-nari fundamental ed almain ils excerpts novs per la cartoteca maistra n'ha betg pudì vegnir realisada quest onn. A la tschentada dals 29 da november ha la SRR decidì da far l'investiziun da 53' 819.– frs. il schaner da l'onn proxim, essend che la SRR ha pudì metter da la vart ils daners necessaris ils davos onns.

3. *Lavurs externas*

3.1. *Annalas 108*

Nossa secretaria, Alexa Arquisch, ha copià ed impaginà il manuscrit da 300 paginas da las Annalas 108 en il spazi da 115 uras.

3.2. *Romanica Raetica 13 e 14*

Er quest onn ha nossa secretaria impundì ca. 160 uras cun endatar ed impa-ginar il text per ils dus volums 13 e 14 da la Romanica Raetica che duaian cun-tegnair ina schelta da las ovas da dr. Alfons Maissen.

3.3. *Cumissiun da nomenclatura*

Carli Tomaschett e Kuno Widmer èn stads occupads sco commembers da la Cumissiun da nomenclatura dal chantun Grischun differentas uras cun lavurs da controlla vi da glistas da nums locals. Carli Tomaschett ha lavurà 20 uras per la regiun Surselva e Grischun central, Kuno Widmer 3 uras per la regiun Engiadina e Val Müstair.

3.4. *Autras lavurs*

Ines Gartmann ha impundì ina part da ses temp da lavur per rediger las bibliografias rumantschas per la revista *Onoma*, per las *Annalas* 1995 e la *Vox Romanica*.

4. *Relaziuns publicas*

4.1. *Visitas, infurmaziun*

Sco mintga onn ha il persunal dal DRG duvrà er quest onn relativamain bler temp per retschaiver visitas e dar infurmaziuns. Kuno Widmer sulet ha impundì ca. 100 uras be per infurmaziuns. Grond interess chatta nossa collecziun da fotografias, che vegn adina puspè consultada, spezialmain da la Tgira chantunala da monuments. L'onn da rapport avain nus mussà 11 giadas l'Institut ad 81 persuna e dà infurmaziuns pli detagliadas a bucca ed en scrit a ca. 60 personas. Nus laschain suandar ina glista da las visitas, a las qualas nus ansan deditgads pli intensivamain.

Ils 20 da favrer, ils 7 da mars ed ils 18 da matg arriva dna. Patricia Sialm cun mintgamai ina classa da 9 resp. 12 resp. 14 scholars dal seminari da magisters a Cuir.

Ils 24 da favrer preschenta il charedatur l'Institut ed il DRG a las dunnas Elisabeth Khatchatourian, Vladislava Loukassik e Lada Misina, studentas da Moskau, inscrites per in semester a las lecziuns da rumantsch a l'università da Friburg.

Ils 12 da fanadur preschenta Carli Tomaschett l'Institut a dus collaboraturs da la LR.

Ils 12 da settember ans visita la studenta Galina Zhurbà da Moskau, en dimora da studi tar pader Flurin Maissen a Rumein.

Ils 13 da settember preschenta il charedatur il DRG ad ina classa da 25 personas da la scola chantunala da Riesbach, Turitg, accompagnadas da la magistra Jacqueline Huber.

Ils 20 da settember dain nus infurmaziuns detagliadas a dna. Anne Marie Frese, studenta da l'università da Cologna.

Ils 9 da november preschenta il charedatur il DRG a dna. Claudia Cadruvi che ha l'intenziun da scriver in pitschen artitgel davart il DRG en la *Nova*.

Ils 6 da december preschenta Kuno Widmer il DRG a 9 scolaras da la Scola da dunnas, Cuira, accompagnada da la magistra Esther Krättli.

Ils 14 da december dat il chauredatur infurmaziuns davart il rumantsch a dna. Georgina Paulin, professoressa al «Instituto de investigaciones sociales» da la universidad da Mexico.

4.2. *Congress, colloquis, occurrenz*

Ils 6–7 da zercladur ha il persunal dal DRG fatg in'excursiun en Val S-charl e sur il Pass da Costainas fin Lü e Fuldera.

Ils 25 d'october ha il cauredatur preschentà il DRG en in referat da ca. mes'ura en il rom da las occurrenz organisadas da la Biblioteca naziunala a Berna a chaschun da ses giubileum da 100 onns.

4.3. *Mediums*

G. Gaudenz ha preschentà ils fascichels 121 e 122 en il Fögl 1995, 72, 5 e C. Vincenz il fascichel 121 en la Gas. Rom. 1995, 46, 5 ed il fascichel 122 en la Gas. Rom. 1995, 85, 10 ed en la Casa Pat. 1995, 38, 16.

4.4. *Regals a l'Institut*

Sur Felici Maissen porta regularmain ils separats da sias novas publicaziuns.

En il decurs da l'onn ha dr. Alfons Maissen regalà differentas brochuras e cudeschs pli gronds u pli pitschens a l'Institut, tranter auter: COLLODI/MAISSEN, *Las aventuras da Pignoc*. Cuera 1956; CANDINAS, L., *Ord miu truchet*. Cuera 1967; Ischi 1964; HAEFELI-CAHANNES, M., *Cronica della famiglia Sep e Mengia Cahannes*. 1989.

Ils 2 d'avrigl ans regala Robert Luzzi, Lü, ina brochuretta da 10 paginas (senza datum) cun la poesia anonima «Romanisch zum Zeitvertreib – Romanisch per cuort'uriala».

Ils 11 d'avrigl regala signur Christian Casper, Cuira, 27 annadas da las Annalas, numnadamain ils numers 59–61, 63, 70–81, 83, 84, 99–107.

4.5. *Referats, publicaziuns*

F. Giger

- *Sgartin e Fermentin*. Idea e realisaziun dal comic «L'istoria dals Rumantschs» (ensemien cun Peter Haas). Preschentaziun a las scolas da Mustér, ils 15 da december 1995.
- *Il gieu da San Steivan*. In fragment dal 16avel secul, edì da F' G'. – En: Annalas 108 (1995), 78–94.
- *Teoria e pratica da la translaziun*. Seminaris a la Scola per linguistica applicada (SLA), Cuira, ils 10/17 da zercladur resp. ils 3/17 da november resp. ils 1. da december 1995.

C. Tomaschett

- *Nomen est omen – Anmerkungen zu Orts- und Flurnamen von Domat/Ems und Umgebung*. Referat per il «Lions Club Domat/Ems und Umgebung», ils 20 d'avrigl 1995 en il hotel Sternen a Domat.
- «*Ils zenns dell'Elsia plonschan*». Notizias culturhistoricas davart ina poesia dad Alfons Tuor. – En: Ischi 78 (1993), 11–21.

F. Giger, I. Gartmann, K. Widmer

- Collavuraziun a la translaziun «Atlas dals animals». Uniun Rumantsch Grischun, Cuira 1995.

5. *Cumissiuin filologica*

Ils 28 da schaner, il medem di che la Cumissiuin filologica era radunada a Cuira per sia sesida annuala, stuain nus deplorar la mort da dna. Silvia Prader-Schucany, correctura dal DRG dapi ils onns 70 e commembra da la Cumissiuin dapi il 1987 (mira necrolog en Annalas 108, 255ss.).

Cuira, ils 31 da december 1995

Institut dal DRG
Felix Giger

